

# GOSINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul IV. - Nr. 47-48.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.  
România 30 lei. - America 3 dolari. - Germania 15 M.

Orăștie, 13 Decembrie n. 1914.

## MORȚII NOȘTRI



† Iuliu Luțai,

dirigentu filialei din Detta a băncii „Timișana“ din Timișoara, sublocotenent în rezervă — a murit moarte de erou în cumplitele lupte cu Sărbii.



† Dr. Avram Sădean,

profesor la preparandia gr.-or. română din Arad, ofițer în regimentul 8 de honvezi din Lugoj, a căzut pe câmpul de luptă din Galiția, lovit în pept de 3 gloanțe de mitralieză.

## Însemnările unui completaș mobilizat.

### V. O clipă de repaos.

...Și-acum veniți voi, cei fugăriți de trompetele războinice și alungați de zăngănitul armelor. Voi, lucreriști dăstori de lumină, soliile vremilor de pace binefăcătoare, aluatul minții omenești. Veniți și 'nchideți pe-o clipă ochiul minții mele, să nu mai vadă șiroaiele de sânge, să nu mai vadă pustiirile imense de ghiață, cu leșuri de oameni presărate, — să nu mai vadă nimic din ceea, ce amintește de-o ură nepotolită a neamurilor și de-un războiu mai îngrozitor decât focul iadului și mai năpraznic decât cicloanele, cari doboară în urgia lor codri de veacuri. ...Veniți sămănătorii de gânduri frumoase, aleșii popoarelor: voi, cugetătorii și poeții, pictorii și sculptorii și înaintea ochilor mei întindeți salba nesfârșită a podoabelor noastre scumpe, să se delecteze ochiul meu selos de frumusețe și hrănit acum de patru luni de zile cu sânge numai... Vină tu Carlyl, cu gândurile tale sănătoase și cu îndemnul tale tale la muncă ne'ntrepruptă; tu Flammarion, cu spiritul îndrăzneț împreună cu potop de știință; tu dulce Horațiu, cel mai înțelegător al vieții, care ne trece pe dinaintea; tu Eminescu, cel mai sensibil și mai adânc dintre ai neamului meu; — și voi, toți ceilalți, ai vremilor trecute și-ai vremilor de azi, cari odihniți acum în furturile perdelate și vizați la zădărnicia lucrurilor și la incorrigibilitatea oamenilor. Veniți, veniți, și 'n sara asta dulce de iarnă 'ncepătoare, când se cern visătorii întâii fulgi de zăpadă și 'ngână melodii dureroase focul în cuprul meu scump, — primiți-mă în hora voastră blândă și stați din nou cu mine la taifasuri...

— Da, e frumoasă viața, Turgheniev. Mai ales acum, iarna e frumoasă. Să trași ciorapii groși să ții tobla 'n spate și să pleci cu copoul după tine prin mlaștinile 'nghețate, prin poienele 'nălbite și să stai la pândă cu pușca 'ntinsă, mai ne-

răbdător, decât tânărul îndrăgostit înănta oară, când își așteaptă iubita în umbra salcâmlor în floare. Sara să vii vesel și să te-aștepte lângă căminul cald, prietini cu cupele pline.

— Horațiu, tu răzi? Nu-i vinul nost așa bun poate, ca cel din Taberne și nu-s minții noșii așa frumoși, ca 'nzăpezitul Soracte? A, te 'nțeleg, noi cei din vremile noastre, n'avem ulcioare de lut și n'avem cărduri de sclave din depărtata Bytholie.

— Nu, așa-i, măestre Mupas-sant? Avem însă cafenele moderne, cu pereți de oglindă și bem din păhărele de cristal. Cum spumează șampania noastră, când ne-o 'ntind demimondenele ușoare ca fulgul de zăpadă?! Și cât de 'mbătător e sărutul lor, când ni-l 'ntind de după perdele, în saloanele 'nvelite 'n penumbra. Uite, bietul Lovinescu, de când a ajuns în mreaja lor, și-a pierdut bunul cumpăt și vorbește și-azi în aiurare.

— Ce te indignezi Tolstoi și de ce privești la noi-mustrător? Ne invidezi clipa asta de slăbiciune și ne cerși, că nu ne place s'auzim mereu Sonata Kreutzer? Suntem tineri, apostole, și 'n vinele noastre curge alt sânge, cam ca acelaș, de care curgea 'ntru ale tale pe vremea, când erai oficer în Caucaz...

— Sst... Tăceți o clipă. Ascultați cât de dulce cântă Hafis și cât de fermecător îl acompaniază Coșbuc. Uite-i cum s'au retras în colțul vetrii și povestesc și-și spun versuri, mai melodioase, decât șoptul izvoarelor și mai ritmice, decât picuratul ploaiei de pe streșină. Ștregării! Își răd acum în barbă și privesc cu admirație la ștregăriile Sacontalei. Uite, cât de puțin îi interesează lumea orbilor lui Maerlink și povestea paserei albastre. Pentru ei fericirea e 'n vin, în cântec și 'n femeie...

...În vin, în cântec și 'n femeie. Cât de sarcastic răsună acum refrenul acesta, aici, departe de lumea

civilizată, prin lăcașurile de soboli, adânc îngropați în pământ. Cât prinzi în zare cu ochiul, e o imensitate de zăpadă și peste cadavrele neacoperite de giulgiul alb, plutesc legioane de corbi flămânzi și niciodată sătui. Cum mă 'nfigur corbii! În cronă-nitul lor lugubru e ceva din sarcasmul vieții, din ironia eternă, care desfide liniștea, desfide pacea, desfide tot, pentru ce oamenii au luptat de mii de ani, de zeci de mii, de sute de mii. O, Carnegie, că nu răsați în preajma noastră-o clipă, să ne vezi isprava de luni de zile, să ne admiri puterea tunurilor și măcelul mitraileșelor. Și tu blândă și de curând răposată baronesă, care



Generalul Joffre. Se vorbește azi foarte mult despre generalissimo armatei franceze, general Joffre, după ale cărui planuri s'a dus și se duce marele războiu de apărare a țării contra năvalei germane. Chiar și contrarii sei recunosc în el un *geniu* militar. Îi arătăm azi chipul. E un om foarte tăcut și strein de vanitate. Numai de curând consiliul de ministri a hotărât a-l distinge în chip deosebit pentru fclul cum a știut înăltură uriașă primejdie ce amenință Franța, — ridicându-l la demnitatea de *Mareșal* al armatei franceze, rang ce nu-l are nimenea în acea armată.

Când i s'a împărțit hotărârea sfatului ministerial, Joffre a mulțumit, dar a declarat hotărât că nu primește înălta distincție, căci a zis, nu am 'nvins încă pe inimic. Am reușit numai a-i zădărnici planul cu care a pornit asupra noastră, dar el însuși nu e 'nvins, și așa nu cred că mi-se cuvina atăta distincție!..

Cât de mult îți impune o astfel de modestie serioasă.

din saloanele tale de mătăasă numai, și te-ai înfiorat de războaie, scoțând din adâncul sufletului tău acel strigăt disperat și plin de revoltă: Die Waffen nieder!

Să ne vedeți, voi, și voi ceilalți toți apostoli ai păcii. Nu știu, dacă s'ar mări în voi dorința de-a lucra pentru pacea eternă, ori vi-ați întoarce fața cu dispreț dela cei, ce nu v'au înțeles niciodată și 'n buțul milioaneilor de oameni, au ce-ut războiul...

Dar, ...vreau o clipă de repaos. O clipă din repaosul acela sfânt și dulce, când sufletul se desbracă de lut și aleargă în atmosfera curată a visului, a cântecelor și-a iubirei. Vreau să nu mă mai gândesc la fipățul milioaneilor de răni, cari lasă dungă roșie pe zăpada imaculată, ci la șopotele tainice din umbra salcâmiilor, la poveștile duioase dela valtra, pe care froznesc vreascurile acum, pe vremea asta și la tot ce i dulce, senin și frumos și nu mai este... La fine, frumoasă, cu părul bălai și cu ochii plini de lumină, la voi prietini vechi, cu cari am colindat prin hoceaguri veri de-arândul și la voi nopți visătoare, cărora mi-am spovedit de-atâtea ori taina sufletului, privind bolta de stele și vârful codrilor scăldați în lumină de lună... Cum curgea de blândă apa Murășului și cum îmi legănă luntrea de ușor pe spatele ei de unde. Și stam așa, cu fața 'n sus și i priviam seninătatea nopții și ascultam cântecul inimii. O, cum cântă inima mea atunci! Te-așeptam, să-mi ră-sai fermecătoare din valurile apei, cu părul de aur lăsat pe spate, cu brațele moi și rotunde și plecându-te la pieptul meu, să-mi spui cuvântul, după care-am însetat o viață. Și-ai venit. Ai venit într'o sară dulce de August, când mirosul teilor sămănă 'n suflet ritm și melancolie și 'mbătă simțurile dornice de aroma femeii. Ai venit și ji-ai lăsat capul moale pe pieptul meu, și ji-ai dat gura prădă gurii mele. O, ce frumos a fost! Cum a nceput sufletul meu să cânte și inima mea să ji se 'nchine, jje, zeilă a iubirii!



Artillerie austro-ungară, așezată în coperituri, — spre a nu fi văzută de inamic. Și tunurile se așează în locuri pe cât se poate adăpostite, și numai comandanții se așează pe coame de dealuri, de unde cu ochianurile văd pe inamic și dau tunurilor distanța pe care se trag.

Și ce-a mai fost apoi?! Săruturi, flori și cântece și iar săruturi. Nu credeam, să se sfârșească visul meu vreedată, și nu credeam să 'ncete cântecul de pe buzele mele...

O clipă de repaos. Ce dulce-i clipa asta acum! Închid ochii și nu mai văd câmpul de zăpadă, gurile tunurilor și corbii concăniitori deasupra. Să nu mai văd nimic, ce mi-ar putea aduce-aminte, că tot visul meu, toată fericirea mea poate fi nimicită ca mâne printr'un glonț din feava puștii, care e 'ndreptată spre mine din șanșurile dușmane din față... Dar nul Ziarele pomenesesc și cutează să scrie cuvântul: pace. Sufletul meu e turburat de atâtea fericire și se roagă curat și plin de pocăință: Doamne, destul a fost din încercările tale. Să treacă-acum pă-lharul ăsta și să vie iar împărăția strălucitoare a păcii, a muncii, a vieții!

Radu Margean.



## Opera granatelor.

Celebrul scriitor italian Luigi Barzini zugrăvește decursul luptelor de pe malurile râului Marne, în următoarele:

„Se apropie cutremurul de pă-mânt. Fiecare descărcătură a tunurilor grele de asediu, zgudue toate unghiurile, iar coperișele să prăvălesc unul după altul.

De după un perete dărâmat se ivește naintea ochilor, interiorul unei case devastate. Piciorul ț se împedecă în cărămizi, în sfărâmurile de tinci și de var, în rame de ferestri desprinse, în articiii de casă resfri-rați în toate părțile de groaznica forță a exploziei. Granatele despoaie de învălțuri coperișele caselor, le sfarmă apoi grinzile și asvârle cu furie totul în toate părțile.

Clădiri mândre se dărâmă întocmai ca niște turnulete formate din cărțile de joc.

La marginea orașului mii de case stau în flacări mistuitoare. Focul se lățește mereu, căci vântul îi dă continuă hrană. Între nourii mari de fum, greoi și negri, se amestecă și un fum moale albicios: este praful zidurilor ce se dărâmă.

Lată chipul fidel al judecății din urmă. Orașul acesta martirizat, acum e înghețat de groază, la fiecare explozie nouă, pereții se cutremură din nou, de par'că ar fi cutremurați de friguri.

Din când în când câte un om mai îndrăzneț își scoate capul afară și dacă focul tunurilor mai conte-nește, unul mai temerar luându-și avânt, cu ghița morții în sân, pă-șește în curte pe prag.

În înălțime o granată sfărăe, dur-duind prelung și cu un urlet înfio-rător. Fără să vreau, fără a mă mai



După un cumplit duel de artilerie: Tunuri zdrobite, cai și călăreți speriați, căutându-și scăparea, — căci inimicul le-a descoperit așezarea și nimereste asupra lor.

putea stăpâni, instinctiv mă trag cătră perete și aștept. Săsăitul duros al granatei îmi pare ceva supranatural, ceva fantastic, ceva, ce-ți prevestește rău. Abia înceată săsăitul, o explozie groaznică cutremură văzduhul și imediat pereții se desprind, se leagănă și-apoi bat infiorător pământul, urmează apoi plezniturile de cărămizi și șindile ce cad, cari fac un zgomot întocmai ca țiglele ce le asvârli de sus pe o piatră. Bucățile infierbântate ale granatelor, întocmai ca ploaia de grindină, bat toate celelalte părți rămase până a cum intacte ale clădirilor.

Biserica cea mare, în stil gotic, la picioarele căreia, timp de două lungi secole, s'a desfășurat viața unui oraș în desvoltare, cu dimensiunile ei colosale, se ridică dintre ruine, plină de maiestate, cu un aer de mândrie și sărbătoare. Căsuțele sure, cu frontispicii lor pitorese, antic, în formă triunghiulară, cu răvare de flori drăguțe pe la ferestri, toate par'că ar cere îndurare. Coperișul unei asemenea căsuțe a fost dus de

o granată, întocmai cum viforul își ia pălăria, rupându-i tot de-odată și plafonul, așa că numai cei patru pereți goi să mai țin abia în picioare. Stăpâna ei, o femeie îndoliată, suspină încet, răzimată de ușa bisericii din față“.

□ □ □

## Pierderile în războaiele moderne.

Statisticile stabilite după cele din urmă mari războaie moderne dovedesc, că cu cât armele sunt mai perfecționate, cu atât numărul celor ucیși și răniți, e mai mic.

La 1868 un mare scriitor militar, colonelul *Ardant* din Picq, scria următoarele: „Invenția armelor de foc a micșorat pierderile învingșilor în lupte; perfecționarea lor le-a micșorat și le micșorează zi cu zi. Aceasta pare un paradox, dar cifrele așa arată“...

Și într'adevăr e așa. Să nu mergem mai departe decât până la războiul unității Italiei.

În 1859, la *Magenta*, o armată de 48.000 a pierdut 8 la sută; 62.620 austrieци, 9'2 la sută. — Să se noteze, că în timpul acestei campanii s'a întrebuințat pentru întâia oară tunul ghintuit de 4.

În 1866, la *Königgrätz*, Prusienii (220.982) au avut pușca cu ac și o artilerie mediocră: Austrieци (215.134) aveau tunuri excelente, dar puști cu precusiune. — Prusienii au pierdut 4 la sută. Austrieци: 11 la sută.

În 1870 de asemenea eră deosebire între arme. Germanii aveau tot pușca cu ac, dar tunurile lor erau mult superioare tunurilor franceze. Numai pușca franceză eră mai bună. În luptele cele mai sângeroase la *Froeschwile* și la *Saint-Privat*, Germanii au pierdut 22 și 10 la sută, iar Francezii 15 și 6'5 la sută.

În timpul războiului ruso-turc, în luptele dela *Plevna*, Rușii și Românii cari erau la olaltă 120.000, au pierdut numai 16 la sută, până



*Oțierii aviatori români.* Un rol foarte însemnat au în războaiele de azi mașinile de zburat, pentru aducerea de știri despre inamic. Fiecare armată are secțiile ei de aviatori, companii de zburători, între cari oțieri și soldați. Armata română își are și ea frumoasa sa secție de aviatori. Chipul de aci ne arată pe oțierii români ai acestui însemnat despărțământ al armatei Țării. Ei formează, cu număroși suboțieri și soldați inimoși, școlade aviație dela Chitila (lângă București).

când Turcii cari erau abia 36.000, vreo 15 la sută.

În *Manciuria*, la Liao-Jang, într-o luptă care a durat 10 zile, Japonezii au pus în linie 220.000 de oameni și 750 de tunuri, Rușii 150.000 de oameni și 600 tunuri.

Japonezii, cu arme mai bune, au pierdut 30.000 de oameni, Rușii 13.500, adică 13 și 9 la sută.

În războaiele din urmă din Balcani, pierderile armatelor luptătoare n'au trecut nici odată de 10 la sută din efectivul oamenilor în luptă.

Cifrele acestea arată fără nici o îndoială că, paralel cu perfecționarea armelor, numărul pierderilor a scăzut.

□ □ □

## „Războiul sfânt...”

Așa numesc Turcii războiul pe care l'au declarat Rusiei și, alături de ea, Franței și Angliei, acestea două din urmă urmând să fie lo-

vite, de se va putea, în coloniile lor, prin provocarea unei răscoale generale a tuturor mohamedanilor.

„*Gihadul*”, sau războiul sfânt, războiul lui Allah, înseamnă propagarea *islamismului* cu armele, combaterea „necredincioșilor” spre ai aduce la „adevărata credință și astfel războiul acesta devine o datorie religioasă pentru ori-ce musulman. *Coranul* spune: „Lupta vă este prescrisă, ea vă este neplăcută, dar este cu puțință să vă fie neplăcut și fi ceva ce este spre binele vostru”.

Îndatorirea războiului sfânt este comună credincioșilor, dar nu obligă pe indivizii singuratici. Este dară împlinită, dacă îi urmează un număr oarecare de Musulmani. Cine nu putea lua parte în persoană la război, trebuia să sprijinească *Gihadul* prin daruri în bani. Așa eră în trecut. Numai când necredincioșii singuri încep războiul și pătrund într-o țeară mohamedană, atunci *Gihadul* devine o îndatorire indivi-

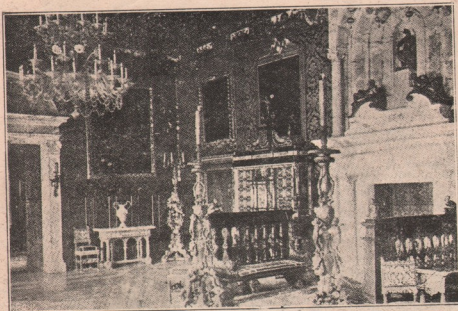
duală, pentru toți locuitorii acele regiuni, în stare de-a purta arma.

În fruntea trupelor, cari trec în războiul sfânt, se află un preot musulman, un *Iman* care supraveghează operațiunile.

Un credincios căzut în războiul sfânt, este un martir, „*Șahid*”, căruia îi este promis paradisul. O astfel de moarte eră considerată ca sfârșitul unei vieți plăcute lui Dzeu, atotputernicului Allah. Aceia cari se înapoiau învingători dintr'un asemenea războiu, căpătau o leafă regulată pân la moarte și erau înscrși într'un registru public.

Războiul sfânt nu mai are întreg caracterul lui religios, deoarece astăzi Islamul nu se mai războiește pentru convertirea „necredincioșilor”. Proclamarea *Gihadului* și arborarea *steagului verde* trebuie dară considerat ca un îndemn moral, ca un apel pentru o ridicare în masă sub arme a tuturor Musulmanilor.

Desfășurarea *steagului verde* al



Vedere din frumosul castel „Peșca” dela Sinaia.

Profetul, este numai o reminență din timpurile vechi, când Sultanii ieșeau singuri din Constantinopol, pentru a comanda armata.

□ □ □

## Din luptele cu păgânii.

Sunt grele și feroase luptele și pe câmpurile de război european, dar totuși scenele de sălbătăcie a răzburării, în care sunt bogate războaiele date cu păgânii, — acelea aici nu se petrec. La noi inamicul te împușcă, poate te spânzură (de te-a prins cu spionajiu, ori tradare), și gata. — La noi dacă vezi că n'ai scăpare, te dai *prins* la inamic, că știi că ai la el grija de lipsă și ești cinstit ca inamic ce ți-ai apărat țara, și după război vii în pace acasă.

Luptele între creștini și păgâni însă, cum sunt și cele deslănțuite acum între Ruși și Englezi cu ajutoarele lor, de-oparte, și Turci și Arabi și alte seminții mohamedane, de altă parte, — acelea au scene de groază, cari îți iau pofta de a te lăsa prins, până mai e o schinte de viață în tine!

Foi italiene ilustrează acest ade-văr improspătând pățania unui soldat *bersaglier* (călăraș din soiul cel mai ales italian), în războiul cu Turcii în Tripolitania. Povestea *bersaglier*-ului pentru aceea e iar actuală, pen-

trucă îi vedem pe Turci și Arabi de nou cu arma 'n mână contra creștinilor, deocamdată în alte părți ale pământului locuit de ei, iar ca mâne vor fi iarăși și față de Italia, în aceeași Tripolitanie. După unele știri mai nouă, anumite colțuri de țară

tripolitane, s'au și mișcat. Doar Mohamedanii vor să scuture jugul popoarelor creștine de pe trupul națiilor de legea lui Mohamed, și între acele popoare urgisite în ochii lor, sunt și Italianii.

Apoi iacă ce-a pățit *bersaglier*ul din vorbă:

În o zi, *bersaglier*ul Bizzoto primi însărcinarea de a merge, dimpreună cu 9 soți ai săi, să alunge din o sănțuire a lor de-alături, o ceată de Arabi. *Bersaglierii* au plecat, dar trecând pe lângă o casă ce li se părea inofenzivă, iaca numai că-i ajunge din spate o ploaie de gloanțe, izbite în ei din casa aceea! Șapte *bersaglieri* au căzut pe loc, iar trei, între ei și Bizzoto, au fost prinși. Duși în tabăra Arabilor, aceia sfâșiară de pe ei toate hainele și-i legară cu mâinile la spatele de niște arbori și începură a-i bate și a-i necinsti în chipul cel mai rușinos. Odată iaca numai o ceată sălbatecă de arabi, nesoldați, bărbați și femei, dau năvală spre ei, ca să-i jupoaie



Altă vedere din lăuntru Castelului „Peșca”.

de vii! Într'aceia iaca glasuri că „vine inimicul!”, — și toată ceata nebuuă o ia la fugă în toate părțile. De fapt călăreții italieni soseau în ajutorul celor prinși. Pe bietul Bizzoto și soții i-au deslegat și mântuit, — dar nenorociții nu mai erau de recunoscut, după spamele morții ce înduraseră:

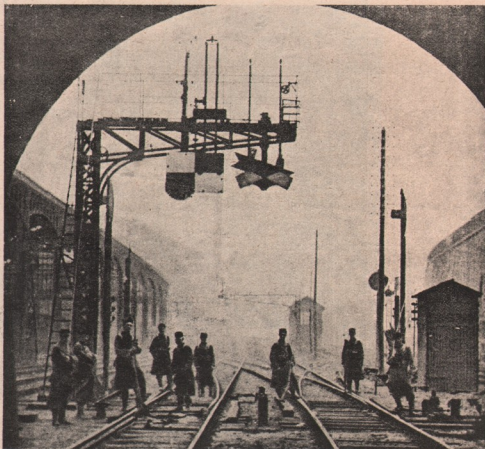
Bizzoto devenise surdo-mut, își perduse graiul și auzul! S'a fost târât și el cum a putut pân' la orașul Tripolis, unde a fost luat în grijă în spital. Și ci-că știința a avut norocul a-l mântui după o cură cu electricitate de vreo lună de zile. Pe încetul omul și-a recâștigat puțința de a vorbi, deși mai rău, și și auzul i-a revenit.

□ □ □

## Presa și războiul.

Serviciul de informațiuni al ziarelor, în marele cartier general al armatelor ce luptă, are o importanță deosebită, pentrucă el e singurul mijloc de alimentare a presei, pentru ceea-ce se petrece pe câmpul de luptă. Firește, marele public și cu atât mai puțin redacțiile ziarelor, nu-și fac iluzii și nu așteaptă dela acest serviciu știri cari să oglindească starea faptică în diversele faze ale acțiunii în desfășurare. Dacă ziarele nu spun totdeauna adevărul, e că în cele mai multe cazuri sunt și ele mințite de proprii lor corespondenți de războiu, unele pasive în mâinile cenzurii militare, care nu glumește...

Trimișii gazetelor pe câmpul de luptă, îndeplinesc de fapt o acțiune de automate: ei scriu de regulă, fără a schimba ceva, numai ceace li se dictează de oficerii cari formează legătura între dânsii și șeful cartierului general. De aceea toate gazetele publică, asupra mersului războiului, știri seci, fără comentarii cari să conțină vre-o notă originală în aprecierea însămnătății cutărei ori cutărei întâmplări. Singura parte originală în gazete e aceea a notelor și impresiilor de pe câmpul de luptă, dar și aceste corespondențe nu văd lumina tiparului, decât după-ce trec prin ciurul cenzurii cartierului general și a cenzurii din orașul în care apare ziulă.



*Din Francia:* Trupe de infanterie păzesc o linie ferată cam la hotar, — ca să nu vie prin surprindere vre-o patrulă dușmană s'o strice cu bombe.

## RÂNDURI MĂRUNTE

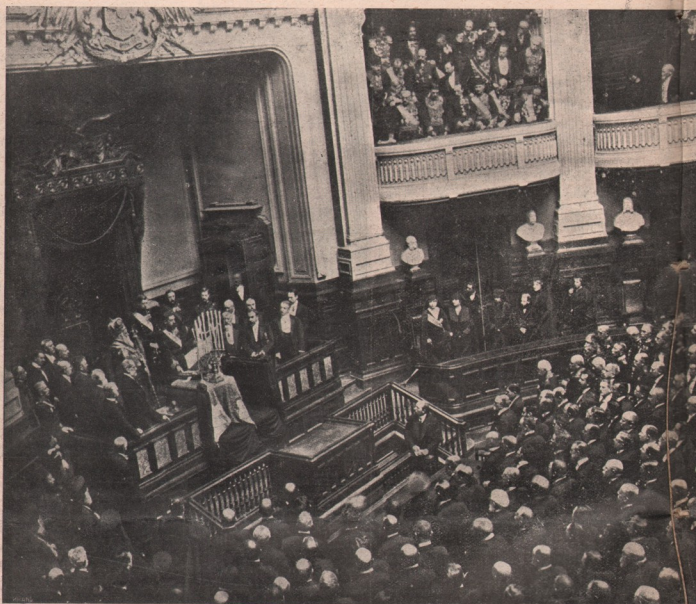
**Bucătăriile armatelor.** Grijă de căpetenie a armatelor în războiu e nu numai de-a avea meru destulă munițiune, „hrană” pentru gurile de oțel, ci să aibă în dejuns și proviziuni, hrană pentru gurile de om. Și, astăzi nu mai e ca în războaiele vechi, când hrana aceasta se reducea la conserve, la „uscături”; în războaiele din zilele noastre se caută de a se asigura, în fiecare zi, o mâncare caldă și nutritivă, pentrucă și strapațul ce i se reclamă omului în războiu, e îndoit și împătrit de ceea ce i se cerea altădată. De aceea fiecare trupă luptătoare e însoțită de-o adevărată baterie de mașini de fier, și cuptoare de făcut pâne, baterie ce se află întotdeauna la câțiva kilometri dinapoia trupeii în marș, ori trupeii așezate în linia de foc.

Dar cu toată această organizație, pe care toți corespondenții de răz-

boiu o spun de admirabilă, de multeori se întâmplă ca trupele să sufere de foame, „bucătăriile armatelor” neputând funcționa. Vina nu o poartă bucătăriile, ci întreruperea funcționării se datorește unei cauze în afară de ele, de pildă: serviciul de aprovizionare n'a putut trimite la timp proviziunile de lipsă și astfel cazanele rămân goale pentru o zi două, — uneori și mai multe. Do-vadă însemnările din carnetele do-đaților și chiar ofițerilor, în cari bieții oameni constată că uneori se împlinesc săptămâna și nu capătă o mâncare caldă.

\*

**Anglia se pregătește** în vederea unei prelungiri a războiului și mai ales pentru eventualitatea unei încercări a Germanilor de-a debarca trupe pe teritoriul ei. În afară de trupele deja formate, din voluntari — al căror număr ar fi de 1.200.000 — guvernul din Londra a hotărât să formeze o nouă armată de un



Adunarea Națională a României. Deputații și senatorii, întruniți în 28 Sept. v. 1914, la București, pentru a vedea la stânga în fața unui sfeșnic cu șapte lumini, rostind jurământul în fața de față a Metropolitului Primate al T

milion de oameni. Dacă înrolarea voluntarilor nu se va face cu graba dorită, Lord *Kitchener*, ministrul de război, va cere Parlamentului votarea unui proiect de lege, prin care se va introduce și în Anglia *serviciul militar obligator*, care astăzi nu există în Anglia. Deocamdată însă, se spune, nu e lipsă de aceasta. Cât despre trupele din *colonii*, probabil că nu vor mai fi aduse în Europa, pentru că Anglia va avea acum lipsă de ele și pe acolo.

\*

**Cazacii.** Nu toți călăreții Rușilor sunt cazaci, iar cazacii încă sunt de mai multe feluri. Adevărații cazaci rusești, cu toate că formează o

parte integrantă a armatei rusești, servesc în condițiuni speciale, alcătuind un fel de miliție călărească, unică în felul său. Formând un neam aparte, cazacii ocupă partea de nord-vest a Rusiei. Ei încep serviciul militar la vârsta de 19 ani și sunt obligați să-l facă timp de 28 de ani, în trei perioade. În prima, ei fac instrucția timp de trei ani, la depozitele regionale. Apoi servesc timp de 12 ani la reședința regimentului respectiv. Alți 8 ani sunt împărțiți în rezerva de-a doua și a treia categorie, timp în care sunt lăsați acasă, dar obligați să-și fie gata carul și tot ce se ține de-un călăreț pentru timpul când va fi chemat și

în deosebi, pentru perioada anuală de concentrare de trei săptămâni. În sfârșit cazacii sunt trecuți la gloate pe timp de cinci ani și nu mai pot fi chemați, decât numai în caz de război. Cazacii sunt cei mai vestiți călăreți ai armatei rusești.

#### Francezii în Marea-Adriatică.

Acțiunea navală a Franței în Adriatică nu urmărește deocamdată decât un scop: acela de-a *cucerii portul militar Cattaro*, spre a face în urmă din el o bază de lupte contra întregii coaste austriace. S'au dat până acum repetite asalturi contra acestei pozițiuni strategice, dar rezultatul e tot neînsemnat, flota





imi depunerea jurământului noului Rege Ferdinand I, din prilegiul urcării Sale în Tronul Țării. — Regele se urării și a Ministrilor și înaintea întregii Mari Adunări. — La spatele Regelui se vede Principele de Coroană, Carol.

franceză nu izbuteste să-și deschidă drumul nici măcar spre una din vestitele „*Bocche din Cattaro*” (Gurile Cattaro-lui). Tot ce s'a putut ajunge până acum e, distrugerea prin bombardare a unuia din forturile cari stăpânesc portul și formează linia de apărare al acestuia. Succesul acesta parțial nu e datorit atât floței, care e împiedecată în acțiunea ei de mine submarine, cât bateriei de asediu formată din tunurile mari debarcate de Francezi la *Autivari* și urcate de *Muntegreni* pe muntele *Loocen*. La acțiunea combinată a vaselor de războiu și a artileriei de pe uscat a participat și un aeroplan, care mai nainte distrusese o parte

din cupolele și cazematele unui alt fort și a zvârlit în aer un important depozit de munițiuni prin aruncarea câtorva bombe.



### Clipe vesele.

Un căpitan italian călător, Cecchi, se află, într'o zi, față c'un mic sultan de prin Africa, mic dar gălăgios. Un tâlmaci înlesnește conversațiunea între ei. Sultanul, în cursul vorbii, ajungând vorba la încordarea acestui războiu, trânti câte-va expresiuni grosolane la adresa Italiei care nu pășește odată pe față cu politica ei. Căpitanul călător, fără

să piardă nici un moment, trânti și el o palmă *tâlmaciului*, exclamând:

— *Tradu-i-o!*

— Aide, birjar, mână mai iute, zice mușteriu grăbit.

— Nu se poate, domnule, căci sunt membru la Societatea pentru cruțarea animalelor.

Peste zece minute sosesc.

— Te-am dus cam încet, dar pe drumul cel mai scurt și mai sigur, zice birjarul. Dă-mi și Țta un bacșiș mai bun.

— Nu se poate, domnule, căci sunt membru al Societății care ne învață la cruțarea...



## Cum vin aducerile-aminte...

*Cum vin aducerile-aminte  
Și ce potop de fericire  
S'ascunde 'n șirul de cuvinte  
Și 'n slova mică și subțire!...*

*În fiecare rând mă chiamă  
Un vis, un zimbet, o lumină,  
O șoaptă dulce fără seamă,  
Un dor și-o dragoste senină.*

*Frumoasa mea, plâpândă floare,  
De-ai fi acum de mine-aproape,  
Ți-aș povesti de-o sărbătoare,  
Ți-aș da săruturi pe pleoapă.*

*N'aș mai simți, că e furtună,  
Că e potop și zarvă 'n țară  
Și vraja nopților cu lună  
Mi-aș strânge-o toată 'n suflet iară.*

Radu Mărgean.



## Locotenentul Simion.

ELENA DIN ARDEAL

Un om de felul lui nu era în întreagă garnizoana, ba, de căutai, nu-i aflai în întreagă miliția, părechea. Întrase numai ca rezervist, dar era bun soldat, căci aceștia își dau toată silința la oaste și își fac din miliție mare lucru! De aceea, deși nu-l iubeau pentru felul său dărz de a să purta cu lumea și nu-l avansau pentru că nu se închina superiorilor, pentru simțul său prea acuit de dreptate, ce-l făcea să spună totdeauna verde ce fac și cum întocmesc cei mai sus puși lucrurile, superiorii lui aveau totuși mare încredere în caracterul și faptele lui Simion, în rânduiala și acuratețea lui. Le impunea prin cultura și cunoștințele lui, căci era om cu carieră, cu diploma de profesor din științele naturale. Când s'ar fi urât de galoane, nu trebuia să intre de scriitorăș, ci se urcă și mai sus. Cum îmbătrânise ca locotenent, și lumea nu-și prea gândea la avansarea lui... El însă privea cu un zimbet ascuns, ce abia eșea la iveală în un colț al gurii, cum mulți alții mai tineri ei luaseră pe dinainte... Totuși mulți din aceștia când îl întâlneau își uitau de rang și salutau ei întâi pe seriosul camarad, care le impunea, nu prin mulțimea stелеlor, ci prin persoana lui, în care se ascundea greutatea unui comandant...

Îi era dragă miliția, aceasta era știut de toți, căci de dragul ei abzisese de cealaltă carieră, unde l'ar fi așteptat mai multă odihnă și mai multă recunoștință. Om al ordinii, de s'ar fi culcat numai dimineața la 4 și trei sferturi, la 5 ore era în picioare și cel dintâi la companie, de aceea feciorii lui erau vestiți și îi multumeau toată viața, că a făcut din ei oameni adevărați, oameni de ordine și iubitori de datorințe, cu cari se putea mândri totdeauna.

Cu încetul se incurcase și așezatul Simion, printre prietini de păhare, tot băieți bun, amărăți de nedreptățile vieții, cari își uitau durerile în fundul sticlelor mângâitoare și în fumul gros al țigaretelor. Se cunoșteau bine și se așteptau la toate cărcimele. Nu era unul mai rău ca celalalt și nici mai bun. După ani de zile petreceți împreună la mesele întinse, își cunoșteau toate tainele. Discutau cu glas ironic știrile zilii. Ironia, arma puternică a sufletului tare dat de-o parte, fără vina lui, când știa că locul său este aiurea!

Păharul plin aduce însă uitare și împăcare cu toate. Simion se simțea încă tare, atât numai, că era tot dărz, o vorbă îl costă mult, dar vorba lui era hotărâtă, bărbătească, trăgea cum păna greu! Tovarășii lui de masă vedeau în el pe prezidentul lor tare, un Napoleon. Știau că nu e om de rând, ci om capabil de toate, numai de avansare nu, dar în ceea din urmă, vedeă și el că aceasta încă nu numără. Tot tu rămâi, ori sus ori jos. Și își avea satisfacția lui cea mai mare, în conștiința împăcată. Glasul datoriei, ce îi puneă mâna pe umeri și lai și îl bătea cu dragoste părintească, îi era singurul patron.

Se împlini însă o ursită mare. Betrâna Europă, așa de liniștită la înfățișare, ce părea că toarce firul auriu al „civilizației“ și a artelor pacinice, în realitate clocotea de ură și dor de răzbanare. Din fundul mărilor, ca și din adâncul pământului eșiră dintr'odată valuri uriașe, ce să prăpădească lumea. Luntrea cea argintată, cu vasele de mătășă, trasă de lebede albe ca omătul, se răsturnase. Nici țandără nu mai rămasă din ea. Vasul a pierit din lume. Locul i-l lua realitatea brutală, vrăjmașe, grozavă, însuși iadul cu torturile lui era pe pământ.

O stea uriașă, cu coada roșie se ivi înfiorătoare pe cer. Ieșau bătrânii afară și își făceau cruce. Doamne nu ne prăpădi, că ne vom ispăși păcatele! Nu cere pe fiii noștri, pentru greșelile noastre.

Doamne, ei sunt sprințul și mângăcerea bătrânelor, nu ni-i luă.

Se trezeau din somn mamele în mușcătura șerpelui și își luau pruncuții la sân. Doamne, nu-i lăsa orfani! Doamne, nu-i lăsa pe drumuri să-i calce în picioare nevoia și disperarea.

Plângeau în pernă fecioarele ce nu-și puteau potoli bătaile inimii, ce nu-și puteau arăta lucrurile fierbinți. Se duce norocul nostru. De acum vom rămâne fără flori, ce nu mai înfloresc, și apoi florile lor cad bru-

mate de înghețul nașteptat... Ce soarte amară! Ce viață fără de rost.

Locotenentul Simion primi ordinul să plece cu compania, numai românii curaji, în cele dintâi rânduri, de-adreptul în foc. Sărăci Românași, la bine ați fost cei din urmă, la moarte sunteți cei dintâi. Pe bune mâni sunteți dați. Buni părinți aveți. Faima voastră însă va cutriera lumea. O să ajungeți eroi de legendă. Toate neamurile o se vă laude. Viță mare, distinsă, nume mare te așteaptă!

Printre ofițerii de diverse nații, eră o spaimă viuă. Glonțul îl simțiau văjăind în aer, țintit spre pieptul lor. Glonțul, îl auziau noaptea și ziua, în vis și în realitate.

Locotenentului Simion îi sosis pe nașteptate... avansarea, îi crescua valoarea. Valoarea sufletului seu îi eră dată însă de Dzeu și de voința lui de fer, ce singur și-o oțelise prin valurile vieții.

Războiul îl puse pe gânduri. Ce fierbea în inima lui, pe lângă glasul datoriei, nime nu știa, nu-și putea da samă.

Moartea înainte de a gustă din rodul dulce al vieții, nu avea nici un rost. Cine ar fi bănuit că în inima lui de o înfățișare așa aspră, înfloreste o floare așa de dulce și plăpândă? Asprul vânt însă nu o ajută să iese la lumină. Viă numai așa în neștire, ca o viorea sub stratul de foi veștede în codru... Iar acea care făcă să răsără în sufletul lui această floare dulce, eră fata majorului; Victoria, albă ca o liliie, duioasă ca o doină românească.

— „Adă-mi fetiță încă un cognac!“ și învălui cu dragoste pe fetița băcanului, ce îl servia sprintenă ca o svărlugă, scuturându-și buclele mătăsoase și panglicuțele albastre de pe capul ei surăzător.

— Ce-a mai zis Victoria despre mine?

— Și ieri m'a chemat cu ea la plimbare și mi-a dat prăjituri și m'a întrebat că te uiți adeseori la geamul ei? Eu i-am spus că te uiți tot la ea și că mă tot întrebi de ea. Așa s'a bucurat și a răs și m'a sărutat.

— Vă rog o cutie de bomboane, pentru dșoara Elenuța. Și cu drag i le îmbia.

Copila triumfă de feriere. Îi iubia pe amândoi. Și simția că le-a făcut un mare bine, deși nu înțelegea că ce e între ei, căci tinerăta, vârsta ei n'o ajută să înțeleagă încă inimile și taine de acestea...

Mai eră o săptămână până la plecarea lui în foc. O săptămână de feriere nu plăteă oare mai mult decât tot traul de pe pământ? O săptămână de încântări eră ca o esență în care s'a concentrat mii de volume de beuturi divine.

— Elenuțo, du-te spune-i Victoriei, că azi mă duc la ea, să mă aștepte, — zise Simion, intonând cuvintele ca un ordin dat.

Se îmbracă în mare ținută și se prezentă în salonul maiorului, unde îl așteptă Victoria, cu ochii ei

strălucitori ca două oglinzi în care se văd toate, câte sunt pe lume.

— De sigur inima îți spune de ce am venit. De atâta timp te iubesc și știu bine că nu-ți sunt străin. Fi aleasa mea, acum, când tunul își împarte gloanțele, ca să cadă o ploaie de sânge, să îngrașe lanurile. Fă-mă fericit, poți dacă vrei! Este o jertfă, ce ți-o cere patria!...

Victoria se lăsă în voia sortii, și când buzele lui arzătoare se lipiră de gura ei fragedă și simți un miros de fum de țigarete, i se pără că sărută patria, ce-i cere o datorie, dar foarte plăcută, pe care ea cu drag o achită.

Cu binecuvântarea părinților, a doua zi plecară la oficial stării civile, unde se întâlniră multe părechi, ce-și legară vieța împreună în cântecele tunurilor...

O săptămână de trai împreună, în care se iubiră și suferiră mai mult, decât într'o vieță întreagă.

Și apoi se despărțiră, el cu compania, ea cu surorile de caritate, spre același loc, dar cine știe dacă se vor mai vedea în lumea aceasta, căci prea sunt mari valorile furtunei ce l-au atras în vârtejul lor, pe el, omul deplin al datoriei, Românul viteaz în pace și 'n războiu...



## Solu 'nfărziat...

Solu 'nfărziat ce veșnic

L'am tot așteptat să vină,

Uite-l azi că-mi bate 'n poartă

Când mi-e jalea mai păgână...

Tac și-ascult... Un glas șoptește:

„Du-te de-i deschide 'n pripă,

E Norocul, și el fuge

De-ai 'nfărziat o clipă“.

Când să plec, un altu 'ntreab:

„Unde mergi?“ — Stai, te-amăgește,

De nu crezi, te uită 'n urmă-i

Cum spre alte porți zorește“...

...Și privesc cu ochii umezi,

Tristă — cum se tot departă

Solul care ani de-arândul

Așteptam să-mi bată 'n poartă...

Livia Rebreanu.



## LA GURA SOBEI

— CHIP DE IARNĂ —

Lui Nicolae Stănescu-Alexandria

Cu perdelele lăsate  
 Șed la masa mea de brad,  
 Focul pălpăie în sobă,  
 Iar eu pe gânduri cad,  
 Stoluri, stoluri trec prin minte  
 Dulci iluzii: amintiri,  
 Țărăsc înțet ca greeri  
 Printre negre, vechi zidiri...

Eminescu.

Vântul urlă prin văzduhul întunecat, aducând znopi de zăpadă pe cari îi izbește, ca pe niște trâmbe de nisip, în geamuri, într'un zumzet ciudat, înfricoșat. Și eu șed la gura sobei, cu capul între mâni. Focul arde viou, făcând să ducă soba; și peste tot o căldură leneșă, cu miros de coji de mere, ce-ți umple plămâni și toate mădularele de-o aromă plăcută. Odaia mea e în întunec, lumina palidă a focului aruncă umbre tainice pe pereți, în jocuri nebune. Și este tăcere... tăcere de mormânt. Motanul de după sobă, într'un timp începuse să toarcă; într'un colț undeva, un greiere își cântă veșnicul cântec, subțire, prelung, ce în tăcerea aceea mi-i cel mai scump prietin. Flăcările fălăie în pânze mari de lumină, desvăluind în taină, din umbră cuprinsul odăii. Și eu stau în tăcerea ei, dinaintea sobei și ascult dus pe gânduri murmurul vântului de afară, ce bocește prin crângul Oltului, ca un suflat rănit de moarte, ce suspină prin streșina căminului și fășeitul zăpezii involburate ca într'un sorb. Tăcerea readuse în mine melancolia veșnică și îmi redeșteaptă în taină trecutul meu, încât mă podidesc rânduri, rânduri de gândiri dulci, alinătoare, amintiri scumpe și duoase. Flăcările fălăie, pâraie și ponesc, trezind gândiri vesele...

...Îl văd, ca și acum, pe prietinel meu Nicolae. Înalt, subțire, draguț la față, cu răsui veșnic pe buze; o fire veselă, de-o veselie comunicativă...

...Eră tot o vreme ca asta, de iarnă, în aceeași odaie, când i-am mărturisit o iubire a mea. Mi-aduc aminte, ca acum, de clipa aceea, când sărisem peste pragul răbdării, când am simțit mai mult, că aveam nevoie de-o ușurare, să-mi mărturisesc durerile încercate, trebuia. În orele acele grele, suflatul meu eră atât de desnădăjduit, atât de răpus!... Și vai!... cu toate că eram atât de tânăr, dar suferisem mult din cauza părdalnicei de dragoste, și aveam multe de spus... Și glasul-mi moale, ce se preumblase liniștit prin încăperea odăii, mi se părea mie însumi, așa de departe, așa de trist, așa de învăluit de lacrimi, ca din hotarul morții. Și erau suferințele iubirii mele, și cu toate acestea suflatu-mi eră atât de zdrobit, încât târziu de tot mi-au venit și mie și lui lacrimile, valurile de durere surdă, disperarea și par'că în noaptea aceea, lângă prietinel meu, lângă ceaiul aproape răcit, în liniștea odăii, m'am

simțit dus de un vârtej de moarte. Și am plâns mult amândoi, am plâns ruinele unei iubiri sfinte, nobile, ideală, ruinele fumegânde ce arseșe și zilele mele par-tea cea mai tare: *speranța și siguranța zintei de mână*. Într'un târziu, când lacrimile ce se uscaseră pe obrajii noștri și când ochii încă erau inrouați, a căutat să mă consoleze. Glasul lui dulce, alt'dată, acumă sună ca o adiere tristă, aveă înlădieri jalnice, ca răsunetul de departe al unui bucuriu într'un amurg de toamnă...

...Și stând mână în mână, cu ochii împietriți de durere, după ce mă ușurasem de greutatea unei dureri încercate, îmi flutură încă înaintea ochilor înlăcrimați, făptura-i dulce, surzătoare, fermecătoare ca un vis... perdut însă acumă. Prevedeam iarăș vara de-atunci, cu amurgu-i sublim ce prinsese a-și țese zăbranicul său visător. Și din depărtare părea că un glas de fluer tremură cu foc, par'că plângea durerea unui popor jertfit de nevoi. Și noi singuri, ne ndrăgostiam în cripitul de sară al pasărilor... Și-acumă, acumă stau zdrobit de greaua sarcină a unei iubiri stinse și suferind în taină, între zădăriile scumpe ale odăitei mele, lângă motanul ce toarcă după sobă, lângă greerul prietin, în mirosul acela de mere uscate... martori ai suferințelor mele...

...Și-afară vântul crește, sueră, bocește în crângurile părăsite, aci suspină prin streșinile căminurilor, aci se năpustește cu furie să rădăme totul... și ninge, ninge mereu... Flăcările din sobă scad mereu, pălpăie, scad din ce în ce, apoi se sfarmă într'o grămadă de tăciuni, cari sticlesc, se mișcă, tresar, aproape muribunzi se oglindesc în pânze albăstrui-roșietice de flăcări pe podele... Din vâlmașagul acesta de afară, de departe încep să se desprindă atât de dulci sunetele valsului: „Waltzertraum“, ce îmi vine ca o adiere din vara aceea de alt'dată și de-odată suflatul-mi-l simt mișcat de farmecul tineretii mele...

Într'un târziu m'am culcat. Ce vei fi făcând tu în clipa aceasta, acumă scump, martorul iubirii mele, al suferințelor și bucuriilor mele?...

...Și cu toate că sufăr, amice, nu o urăsc, și acumă, ca și atunci, mi-o închipui ca o vedenie dulce ce-mi luminează și astăzi căpătăiul de noapte, ca un cântec dulce ce-mi vine dintr'o lume dispărută în vârtejul valurilor spumegate ale vieții, cari îmi redeșteaptă în mine primele bătaie ale inimii mele!...

(Craiova).

Const. I. Gheorghiu.



Toamna...

Mor florile pe strat,  
 Coccoarele se duc.  
 Pe creanga unui nuc.  
 Se strâng vrăbii la sfat.

Frunzișul ruginiu  
S'așterne ca un preș;  
Din vișin și cireș  
Din popul argintiu.

Tăcută eu la geam  
Privesc cu gândul dus,  
Cum trec nori la apus,  
Apusul de mărgean.

Iar vântul fredonând,  
Prin frunze-și cață drum,  
Și nu știu când și cum,  
Eu mă trezesc plângând...

*Em. Eniu.*



## Gândiri.

În mormânt încap doi alătura, într'o casă numai rar...

Lupta e examenul de probă al viteazului, mânia a înțeleptului.

Dacă te dorești spre înălțimi, coboară-te întâi în adâncimi...

Pe neînvățat îl cunoaște învățatul, căci și el a fost odată așa.

Nu va porunci poporului acela, care însuși nu s'a supus nici odată.

Calul e al călărețului, sabia a celui ce o știe învărti.

Fă binele și apoi aruncă-l în mare și nu gândi la el mai departe. De nu-l vor cunoaște pești, îl va cunoaște Creatorul.

Ține-ți câinii pe aproape dacă ești oaspe lupului.



## Voi plopî înalți.

Voi plopî înalți,  
Și tei, și alți  
Copaci bătrâni,  
Cari-ați avut în viața mea un rost,  
Ca mâini, ca mâini  
Eu voi muri,  
Voi veți trăi  
Și nu veți ști  
Ce dragi, ce dragi mi-ați fost!

Și voi cântări,  
Cu tremurări  
De freamăt lin,  
Când în April pădurea v'o 'ngână,  
Pe-un fărîm strein  
De-oi odihni,  
Zefiri de-aci  
Mi-or mai veni  
Șoptindu-vă cândva?

Poteci, cărări,  
Ce zile-sări,  
Sub pașii mei,  
Afătea veri de-arând' aji tresărit,  
De voi, de voi,  
Când m'oi sfârși,  
Când n'oi mai fi,  
Tot voi simți  
Un dor nemărginii!

*Eugenia Fl. Ionescu.*



## ZAVERGII

I. C. VISSARION

Spunea taica Mihai despre zaveră și zaverzii; eu nu i-am apucat. Cică atunci s'a pomenit satul cu ei deodată. Erău olteni de peste, Olt; toți cu nădrăgi strimți, cu căciulițe mici cu fund, încălțați în opinci și îmbrăcați în antirie albe. Au venit o ceată ca la o mie de inși, și au intrat în curtea boerească.

Mai fuseseră și alte cete, dar erău în trecere pe alte drumuri, și se opriseră prin alte sate. La noi în Costești numai ceata aia a venit. Boerii cari or fi fost p'atunci, că numele lor îl spunea taica Mihai, dar l'am uitat, aflaseră de mult că vine zavera peste ei și fugiseră; păi în București, în Târgoviște, nu se știe unde. Zaverzii găsiseră curtea ca pustie și intraseră în ea zia pe la amiază. Au așezat santinele, patru inși la patru colțuri ale curței, și santinelele nu te lăsau să te apropii, îți strigau: „la o parte că te impușc” și îndreptau puștile spre tine. Acolo în curte au făcut mâncare și au mâncat. Prin sat spusese, că cine vrea să meargă cu ei, să meargă — dela noi însă n'a mers nici unul.

Au stat până dimineața și au plecat spre București. În urma lor însă, s'a aflat că stăpânirea Domnului și a boerilor s'a dus, și atunci au început să se strângă și de pe la noi oameni și să se facă zaverzii; dar ai noștri n'aveau căpetenii, ei se adunau așa de capul lor, mai mult să bată și să jefuiască. Cari aveau puști, plecau cu puștile, cari nu, cu ce aveau: topoare, măciuci, coase, și au plecat și ăștia prin sate. Gășiau logofătul moșiei, îl luau la bătaie; gășiau boierul tot așa. Se făcuseră cete-cete: doi-trei d'aici, doi-trei de dincolo și plecară prin sate. La noi eră unul, Sterie,

nu stiu bine cum il chema, eră omul boeresc. Căt stătuseră zavergii lui Tudor, șezuse pitit pe la săteni; când au plecat ei, eși și el. Zavergii nostri l'au prins și l'au dus la cărciumă. Cărciumăreasa eră una, baba loana, o mătușă cocoșată și sbărcită. Zavergii au luat pe grec la bătea, cu bicu. Uru ziceă: „dăi prazu pe spinare mă“. Altul cu bicu: vnaș: „prazu de 'nvoială lighioană“. Alalalt, spuneă iar:

— Ridichea, dăi ridichea!..

— Na ridichea de 'nvoială, lighioană!.. Și da: vnaș iar cu bicu.

— Dă-i puui de găină, lighioanii!..

— Na puui, lighioană.

— Fracule, fracicule, — se vaită grecul — sinto creștinu more, nu omori la mine!..

— Păi fiindcă e creștin, dăi găscă de 'nvoială, mă, — și: vnaș, vnaș cu bicu. Fiecare rușet il da acum în bice: „Na, cincii oca de miere, na zece de lapte, na ocaua de unt! Sberă grecu, ca broasca în gura șarpelui. Baba loana, cărciumăreasa, a nceput să se roage de ei: „lertați-l maică, iertați-l măculiță, c'a fost slugă; boeru e hoțul, că el i-a poruncit...“

— Taci, babo, că și ăsta-i hoț... Na cațaoane mielu, na purcelu!..

Și trage-i bine pe spinare.

— Fracileor, iertaci-mă, che nu mai faco nici morto — striga grecul.

— Ași lighioană șireată, până-i scăpă, c'a faci iar... dăi ceapa mă, dăi brânza pe spinare...  
Dacă a văzut baba loana, a început să le dea băuturi:

— Na la maica vin, na la maica țuică, lăsați lighioana cu suflet... Ei atunci, lăsau grecul din bătae, il legau de stâlpi și începeau să bea. Când isprăveau de băut și vedeau că baba se face a nu pricepe că au sfârșit ce le-a dat, deslégau grecu și iar il luau la judecată:

— Păi praz vrei, ceapă vrei, ridiche vrei, puui de găină vrei, ouă vrei, găște vrei, lapte vrei, unt vrei, brânză vrei, miel vrei, purcel vrei, miericică vrei; fetițele noastre le vrei; apoi stăi, stăi lighioană să ți-le dăm!.. Și câte untu iar chitia bicul. De, ei zavergii erau mulți și butoaiele babii loani cam mici.

— Fracule... boeru poftia, boeru zicea, nu eol... iertacimo!.. — se vaită iar grecul.

— Ia-l dă la ridiche mă!.. — Și iar il luau la bice, numind fiecare rușet în parte, și dându-i de fiecare câte un bici!.. Dacă a văzut grecul așa, a scos cheie pe unde o aveă ascunsă prin buzunare, și le-a spus:

— Asta este cheia dela pinnicu boeresc!.. Lua-ci-o, și merțețo la pinnicu, că este butoaie cu vino și cu ciuca... și iertaci-mo, pe min!

— Așa te 'nvață lighioană... Da să piei din sat...  
— M'o duco, m'o duco, anema să fie cine o

mai veni aiții!..

— Deslegați capra mă... și dați-i răvaș!.. — și l'au deslețat și au tăbărat cu bicile pe el, adică să-i iscălească răvașu.

— Să te vedem capră, poți fugi... — Și a tulit-o grecu la fugă, drept spre miazăzi, cu zavergii lanți după el. Și fugea grecu înainte, dar dracu l'au prins, că se ducea glonț de parcă eră călare pe iepure!.. A pierit în păduri și pierit a rămas și până în ziua de astăzi!..

Iei, dacă au apucat cheia pinnității, au intrat în curtea boerescă, au descuiat — vezi zavergii lui Tudor nu stricaseră nimic — și au intrat la buți. Acolo s'au pus pe trai. Două săptămâni au băut și au mănecat în curte, ei mari, ei tari. Într-o zi însă a venit o veste, că pe Tudor l'a tăiat un grec, Ipsilante; că turcii au intrat în țară, și că boerii trimet pe la moșii turci, să facă liniște, să descopere pe zavergii, și să-i taie, că plătesc un galben de căpătână. Cum au auzit așa, zavergii nostri ce chefiuau la curte ca boerii, au fugit pe la casele lor, care pe unde le aveau și când au sosit turcii — vreo zece turci numai — eră liniște în sat și pe de rând. Zavergii de năcăz că nu putuseră sfârși, tăiaseră cercurile la buți, și vârsaseră toate băuturile. Spărseseră tot prin case, gata-gata să le puie și foc.

— Cine a făcut bre aici așa? — au întreat turcii. Toți oamenii din sat, înălțau din umeri.

— Anasân ghiaur!.. și au întreat de aleși și i-au adus pe aleși la ei.

— Bre, cine a făcut stricăciunea aici?

Că hăc, că măc, n'a fost rost... aleșii au început a spune de prin ei.

— Hai la ei bre! — și duceă turcii la casa rumânului, care fusese zavergiu. Turcii il prindeau și: hârș capu, il luă de păr și-l atârna de șea. Au tăiat așa vreo opt inși, oameni cu adevărat ce fuseseră zavergii. Turcii însă nu judecau, zburau căpătânele celor arătați fără să le asculte nici barim un cuvânt. Atunci au început pârăciunile. Așa-i omul, dat dracului, începe să părăscă când vede că merg treburile anapoda. Avem eu năcăz pe dta, mă duceam la turci și le spuneam: „hai să vă arăt un zavergiu"... și plecam cu ei după mine, de departe arătam: „ăla e" și ei se repeziau cu caii, și dea'ncălările îi zburau căpătâna.

Toate căpătânele le trimiteau la București, de unde le venea câte un galben de căpătână. Puteai să fi sfânt ca sfinții, apucam de te pârăm, capul ți-se duceă, turcii nu stau la taifas!..

Prin pârăciuni așa, au mai fost uciși treisprezece inși; știa fără nici o vină căci nu fuseseră zavergii. Și cari fuseseră, cum văzură că i taie și cum se știau cu musca pe căciula, o șterseseră din vreme. Dracu îi mai puteă găsi, da turcii ba! Pe urmă sătenii, văzând că turcii făceau ignatu și la nevinovați, au părăsit și ei casele, bordeiele, care ce aveau și au dosit și ei prin

păduri. Au rămas în sat aleșii, logofătul Gheorghe cu neamul lui, și popa cu dascălii. Ba, fugise și baba Ioana!.

Dacă au văzut turcii că prin sat nu mai miroase de loc a zavergiu, nouă inși din ei, au plecat din sat în alte părți și a rămas numai unul singur. Țăra trăia la curte ca un pașă. Boerii, nu mai aveau îndrăzneala să vie pe la sat. D'acolo, de pe unde erau duși, trimiteau vorbă; „Să se tae frate toți tâlharii; să se curățească satele de ei!..“

Turcul rămas, ca să mai facă și el vreo ispravă, ori că fusese pârât de cineva, înhață pe unul *lordan*, din Puțu cu Salcia, că a fost și ăla zavergiu, ăla era însă finul logofătului Gheorghe. Nevasta lui *lordan*, vine la nași-său și-i cade în genunchi: „Scapă-l nașicule, că-l tae!“

— Fină n'am ce-i face... turcu-i turc, nu-i de legea noastră să crează, ori să aibă milă...

— Scapă-l nașicule, că de unde nu, mă spânzur și eu la poarta dumitale!

Dacă a văzut logofătul Gheorghe așa, s'a sculat și a plecat la turc. Casa lui era vecină cu curtea. Turcul îl cunoștea.

— Bună ziua, cocoane Aga. — O fi fost Aga, n'o fi fost, dar logofătul așa i-a zis.

— Bună ziua logofet Gheorghe... — Și l-a poftit turcul să stea lângă el. *lordan* era legat de năinte-i și turcul cu narghileaua aprinsă și cu iataganul lângă el, îl întrebă. Logofătul Gheorghe s'a făcut odată mirat.

— Tu fine, ce cați aici?

— Uite și uite nașule... — și-a prins a-i spune tot focul.

— Om al tău, bre logofet?

— Al meu, fin al meu, cocoane!..

— Zavergiu la el...

— Nu e...

— Zavergiu bre, a spus... făgăduit iertare, dacă spune și spus...

— Și acuși?

— Acuși îl tai, pentru c'a fost!..

— Iartă-l, cocoane Aga, e finul meu... Dau eu galbenul pe capul lui...

— Bre, boerul dă mai mult.

— Cât?

— A zis că face bacșis un cal de călărit cu tot al lui, dacă nu las nici picior de zavergiu!..

— Hai la mine cocoane Aga și-ți alege din herghelie pe care vrei, am și eu cai ca și boerul!..

— Dai tu cal pentru viața lui?

— Dau cocoane.

— Haide! — Și-a venit cu turcul acasă. I-a scos făguri de miere și i-a pus să mănânce, iar *Lixandru*, unul din băieții logofătului, a pornit să strângă caii de prin leși. I-a adus. Caii nechezau și gâșteau ca porcii. Se uită turcul la unul, se uită la altul. Caii, care mai de care mai frumoși...

— Frumoși cai bre!..

— Frumoși cocoane...

— P'ăla vreau... — și alege un armăsar negru de trei ani, de gâșteau ca porcu la crăciun.

Face *Lixandru* lanț și-l aruncă după gâtul armăsarului și-l prinde. *Lixandru* era cel mai voinic din băieții logofătului. Îl înșeală bine, îl înfrâneză, și îl dă turcului.

— Aman bre!.. Alah, bre!.. și îl ține să ncalice. A plecat calul ca vijelia cu turcul. S'a dus turcul pe drum și logofătul Gheorghe și-a deslegat pe *lordan* și i-a dat drumul să se ducă acasă...

Turcul a venit tocmai pe seară cu armăsarul făcut spume.

— Bre logofet Gheorghe...

— Aud cocoane Aga.

— Bun cal bre!.. Pentru iel iertam toți zavergiu tăi!. Face mult bre!.. — Și căt a stat turcul în sat, îl găseai ori acas la logofătul Gheorghe, ori pe logofătul Gheorghe acas la turc, adică la curte. Îl învățase însă la țuca.

— Legea al nostru bre, zice că-i păcat să bem...

— Nu-i păcat cucoane să bei ce are gust!.. — și-l învățase la țuca fiartă și amestecată cu miere.

— Bună bre logofet!..

— Bună cocoane!

Și bea turcul până ce începea să cânte manele turești.

După vreo trei luni a venit boerul în sat. A găsit pe turc beat. A început a vorbi turește cu el, dar turcul îi spunea pe românește:

— Loc zavergiu, tăiat, îngropat!.. loc, ioc!.. La mine plătești zece galbeni pe lună...

A scos boerul și i-a plătit 50 galbeni, bănet mult pe vremea aia.

Turcu cum a luat banii, a venit la logofătul Gheorghe...

— O să fie dor la mine d'aici bre!..

— Ți-o fi cocoane...

— Bun om tu!..

— Fierbe nițel țuca și fă cu miere, că plec la mine bre!..

Și i-a fiert țuca și au băut iar.

— Da-i și 'n ploscă bre!..

I-a umplut și o ploscă de țuca îndulcită cu miere...

A început turcul să plângă, a pupat pe toți băieții logofătului, a pupat și pe logofăt; l-a pupat și logofătul pe el și a plecat. Logofătul Gheorghe începeu și el să lăcrămeze...

...Și s'a dus turcul călare pe calul dela logofăt și p'al lui l-a năpusit pe câmp. L-a luat logofătul și l-a dat lui finu-său *lordan*. Așa s'a petrecut zavera în satul nostru, pe vremea lui *Tudor Vladimirescu*.



## Colecțiile „Cosinzenii“

de pe anul I, II și III. se pot comanda dela administrația revistei, pentru suma de 27 cor.

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le căpătă toate trei colecțiile pentru suma de numai 20 coroane.

## SCOARȚE pentru „COSINZEANA“

Abonații noștri cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă pe anul 1913, sunt rugați să binevoiască a ne frimite suma de cor. 2·20. Scoarțele se expediază îndată după primirea banilor. □ □

## CETIȚI TOȚI:

„Ștefan-cel-Mare și Turcii“, de Ioan Ursu. Prețul cor. 4—

„Ce ne învață cariera lui A. Vlaicu“, de N. Iorga. Prețul cor. 0·15

„Orfanii neamului“ roman naționalist, de Rădulescu-Niger. cor. 4—

„Dreptate“, nuvele, de Al. Vlăduță. Prețul cor. 2—

„Fire de tort“, poezii de G. Coșbuc. Ed. nouă și adăugită. cor. 3—

„Privești Dobrogene“, de Mih. Sa-doveanu. Prețul cor. 2—

„Strigăt de alarmă“ nuvele, de Mau-passant. Prețul cor. 0·30

Să pot căpătă la

„Librăria Dr. S. Bornemisa“ în Oraștie (Szászváros).

Pentru porto să se trimită deose-bit 10—30 fil. de fiecare bucată.

## DE-ALE NOASTRE...

„ARHANGHELII“, roman din vieța Românilor Ardeleni, de Ioan Agârbiceanu. Prețul cor. 3—

„SIMEON BALINT, vieța și lup-tele lui în anii 1848—1849“. Prețul cor. 1·50

„TRECUTUL ROMÂNILOR de pe pământul crătesc“. Pr. cor. 4—

„PE DRUMURI“, din vieța Aromă-nilor, de M. Beza. cor. 2—

Să află de vânzare la

„Librăria Dr. S. Bornemisa“ în Oraștie (Szászváros).

Pentru porto să se trimită deose-bit 10—30 fil. de fiecare bucată.

## EDITURA „LIBRĂRIEI Dr. S. BORNEMISA“

### CETIȚI TOȚI:

I. Agârbiceanu: Schițe și povestiri . . . . .	2—
A. Ciura: Amintiri, schițe și nuvele . . . . .	1·60
Gh. Stoica: Alte vremuri, schițe și nuvele . . . . .	2—
V. Eftimia: Poemele singurătății, poezii . . . . .	2—
L. Robreanu: Frământări, nuvele . . . . .	1·50
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi 190	
I. Dragostae: Volintrii, schițe și povestiri . . . . .	1·90
A. Fogașaru: Misterul postului, roman . . . . .	1·80
St. Lăzăr: Floarea Beteliei, roman . . . . .	1·80
A. France: Crima lui Sylvestre Bonnard, rom. 190	
G. Biedenkopp: Ce povestesc cu copilul meu 0·90	
S. Lagerlöf: Marșul Sântei Veoulra . . . . .	2—
A. Haemat: Noua lege militară . . . . .	2—
E. Borcia: Versuri flustrate . . . . .	0·60
H. P. Petrescu: Văduțoara și alte 6 monologe 1—	
V. Stoica: Scrieri, pieșă trad. . . . .	0·30
E. Suetu: Țigănu în căruță, dialog . . . . .	0·30
E. Suetu: Sara pe nișă, tablou . . . . .	0·30
G. Todica: Zări din univers . . . . .	0·30
* * * Bălăieș și Tamăița, povești . . . . .	0·50
I. Dragostae: Volintrii, povestire . . . . .	0·50
I. Dragostae: Împăratul Reghină, povestire . . . . .	0·30
I. Dragostae: Povești de săchători . . . . .	0·30
L. Păuleș: Săria din urcă, comedie trad. . . . .	0·50
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii cop. 0·60	
S. Bornemisa: Musca, Nasol, Intâia scrierare de diștate. Trei monologe trad. . . . .	0·50

Pentru porto să se trimită deose-bit 10—30 fil.

A se cere dela:

„LIBRĂRIA Dr. S. BORNEMISA“ în ORAȘTIE (Szászváros).